Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES
JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 6. septembrī [1]

Lieta C-226/11

Expedia Inc.
pret
Autorité de la concurrence u.c.

(Francijas Cour de cassation lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Konkurence — EKL 81. pants — Ievērojama konkurences ietekmēšana — Konkurences ierobežojumu, kas ir rīcības mērķis, ievērojamības novērtējums — Komisijas de minimis paziņojums ("Paziņojums par maznozīmīgiem nolīgumiem") — De minimis paziņojumā paredzēto tirgus daļas sliekšņu nepārsniegšana — Valsts konkurences iestāžu pilnvaras tomēr piemērot EKL 81. pantu un uzlikt sodu — Regulas (EK) Nr. 1/2003 3. panta 2. Punkts

I – Ievads

1. Vai Eiropas Komisijas paziņojums konkurences tiesību jomā ir saistošs valsts konkurences iestādēm un tiesām? Tāds būtībā ir jautājums, uz kuru Tiesai ir jāatbild šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā. Šis jautājums rodas attiecībā uz tā saukto *de minimis* paziņojumu [2] (pazīstams arī kā "Paziņojums par maznozīmīgiem nolīgumiem"), kurā Komisija izklāstīja, kādos apstākļos tā uzskata, ka ir notikusi *ievērojama konkurences ierobežošana* EKL 81. panta (redakcijā pēc grozījumiem – LESD 101. pants) izpratnē.

2. Šo jautājumu iesniedza Francijas *Cour de cassation* [3], kura izskata strīdu starp tiešsaistes ceļojumu aģentūru *Expedia* un Francijas konkurences iestādi [4]. *Expedia* kopā ar Francijas dzelzceļa uzņēmumu *Société nationale des chemins de fer* (turpmāk tekstā – "*SNCF*") izveidoja kopuzņēmumu vilciena biļešu tirdzniecībai un citu ceļojumu pakalpojumu sniegšanai. Šā kopīgā darba rezultātā *Expedia* ieguva privileģētu piekļuvi *SNCF* izveidotajai tīmekļa vietnei *voyages-sncf.com* un tādējādi baudīja priekšrocības attiecībā uz saviem pakalpojumiem, kas citām ceļojumu aģentūrām palika nesasniedzamas. Francijas konkurences iestāde uzskatīja, ka tas ir aizliegts konkurences ierobežojums un, uzskatot, ka ir pārkāpts gan EKL 81. pants, gan attiecīgie valsts iekšējie konkurences tiesību noteikumi, uzlika *Expedia* un *SNCF* naudas sodu.

1 — Oriģinālvaloda – vācu.

2 — Komisijas paziņojums par maznozīmīgiem nolīgumiem, kas ievērojami neierobežo konkurenci atbilstīgi Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81. panta 1. punktam (*de minimis*) (OV 2001, C 368, 13. lpp.).

3 — Kasācijas tiesa.

4 — *Autorité de la concurrence*, iepriekš – *Conseil de la concurrence*.

3. Pamatlietas dalībnieku starpā domstarpības vispirms pastāv par to, vai strīdīgā vienošanās starp *Expedia* un *SNCF* ir ievērojama konkurences ierobežošana EKL 81. panta izpratnē. *Expedia* apgalvo, ka Komisijas *de minimis* paziņojuma pamatā esošais tirgus daļas slieksnis 10 % apmērā šajā gadījumā nav sasniegts, tādēļ Francijas konkurences iestāde neesot varējusi uzskatīt, ka ir ievērojami ietekmēta konkurence.

4. Ņemot vērā izklāstīto, *Cour de cassation* vēlas uzzināt, vai, pamatojoties uz Regulas (EK) Nr. 1/2003 [5] 3. panta 2. punktu, valsts iestādes var uzskatīt, ka ir notikusi ievērojama konkurences ierobežošana, pat ja minētais tirgus daļas slieksnis nepārsniedz 10 %. Francijas augstākā tiesa īpaši uzsver, ka atbilstoši pamatlietā konstatētajiem faktiem strīdīgais nolīgums starp *Expedia* un *SNCF* ne tikai rada konkurencei kaitīgas sekas, bet tam arī bija pret konkurenci vērsts mērķis.

5. Ar savu atbildi uz šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa varēs lielā mērā noteikt, kāda rīcības brīvība nākotnē būs valsts konkurences iestādēm un tiesām, piemērojot LESD 101. pantu. Turklāt šis gadījums dod iespēju sīkāk precizēt prasības – gan Savienības, gan valsts mērogā, nosakot *konkurences ierobežošanu, kas ir rīcības mērķis*. Šiem abiem aspektiem ir nenoliedzama nozīme, lai darbotos decentralizētā aizliegto vienošanos tiesību īstenošanas sistēma, kas tika ieviesta ar Regulu (EK) Nr. 1/2003.

II – Atbilstošie tiesību akti

A – *Savienības tiesības*

6. Atbildes uz šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā ir jābūt pret konkurenci vērstu vienošanos aizliegumam (turpmāk tekstā arī – "aizliegto vienošanos aizliegums") redakcijā, kas bija spēkā pirms Lisabonas līguma spēkā stāšanās, jo pamatlietā apstrīdētais Francijas Konkurences padomes lēmums tika pieņemts 2009. gada februārī. Tādēļ šajā gadījumā piemērojamie Savienības tiesību akti ir EKL 81. panta 1. punkts un tā īstenošanai pieņemtā Regula Nr. 1/2003. Tomēr mani apsvērumi par EKL 81. pantu ir attiecināmi arī uz iesniedzējtiesas minēto LESD 101. pantu.

7. "Attiecības starp [EKL 81. pantu] [..] un valstu konkurences tiesību aktiem" Regulas Nr. 1/2003 3. pantā ir reglamentētas šādi:

"1) Ja dalībvalstu konkurences iestādes vai valstu tiesas piemēro valsts konkurences tiesību aktus attiecībā uz līgumiem, uzņēmumu apvienību lēmumiem vai saskaņotām darbībām [EKL] 81. panta 1. punkta nozīmē, kas minētā noteikuma nozīmē var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, tās attiecībā uz šādiem līgumiem, lēmumiem vai saskaņotām darbībām piemēro arī [EKL] 81. pantu. [..]

2) Valsts konkurences tiesību aktu piemērošana nedrīkst izraisīt to līgumu, uzņēmumu apvienību lēmumu vai saskaņotu darbību aizliegšanu, kuras var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, bet kuras neierobežo konkurenci [EKL] 81. panta 1. punkta nozīmē vai kuras atbilst [EKL] 81. panta 3. punkta nosacījumiem, vai uz kurām attiecas [EKL] 81. panta 3. punkta piemērošanas regula. [..]

[..]"

5 — Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

8. Par "sadarbību starp Komisiju un dalībvalstu konkurences iestādēm" ir jāskata Regulas Nr. 1/2003 11. panta 1. punkts:

"Komisija un dalībvalstu konkurences iestādes ciešā sadarbībā piemēro Kopienas konkurences noteikumus."

9. Turklāt ir jāatsaucas uz Regulas Nr. 1/2003 preambulas 1., 6., 8., 14., 15., 22. un 34. apsvērumu:

"1) Lai izveidotu sistēmu, kas nodrošina, ka konkurence [iekšējā] tirgū nav traucēta, [Savienībā] efektīvi un vienādi jāpiemēro Līguma 81. un 82. pants. [..]

[..]

6) Lai nodrošinātu, ka [Savienības] konkurences noteikumus piemēro efektīvi, dalībvalstu konkurences iestādes daudz ciešāk jāiesaista to piemērošanā. Šim nolūkam tām jāpiešķir pilnvaras piemērot [Savienības] tiesību aktus.

[..]

8) Lai nodrošinātu [Savienības] konkurences noteikumu efektīvu īstenošanu un šajā regulā paredzēto sadarbības mehānismu atbilstīgu darbību, dalībvalstu konkurences iestādēm un tiesām, piemērojot valstu konkurences tiesību aktus attiecībā uz vienošanos un darbībām, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, jānosaka par pienākumu arī piemērot Līguma 81. un 82. pantu. Lai radītu līdzvērtīgus konkurences apstākļus attiecībā uz vienošanos, uzņēmumu apvienību lēmumiem un saskaņotām darbībām iekšējā tirgū, saskaņā ar Līguma 83. panta 2. punkta e) apakšpunktu jānosaka arī attiecības starp valstu tiesību aktiem un [Savienības] konkurences tiesību aktiem. Lai to panāktu, jāparedz, ka valstu konkurences tiesību aktu piemērošana attiecībā uz vienošanos, lēmumiem vai saskaņotām darbībām Līguma 81. panta 1. punkta nozīmē nedrīkst izraisīt šādu vienošanos, lēmumu un saskaņotu darbību aizliegumu, ja tās arī nav aizliegtas [Savienības] konkurences tiesību aktos. [..]

[..]

14) Izņēmuma gadījumos, ja [Savienības] intereses to pieprasa, lietderīgi arī var būt Komisijai pieņemt deklaratīva rakstura lēmumu, ar ko konstatē, ka aizliegums [EKL] 81. pantā vai 82. pantā, lai precizētu tiesību aktus un nodrošinātu vienotu to piemērošanu visā [Savienībā], neattiecas jo īpaši uz jauniem līgumu vai darbību veidiem, kas nav atrunāti pastāvošajā tiesu praksē un administratīvajā praksē.

15) Komisijai un dalībvalstu konkurences iestādēm kopā jāizveido publisko iestāžu tīkls, kas ciešā sadarbībā piemēro [ES] konkurences noteikumus.[..]

[..]

22) Lai nodrošinātu atbilstību juridiskās noteiktības principam un vienādu [Savienības] konkurences noteikumu piemērošanu paralēlu pilnvaru sistēmā, jāizvairās no pretrunīgiem lēmumiem. [..]

[..]

34) [EKL] 81. un 82. pantā noteiktie principi atbilstoši tam, kā tos piemēroja ar Regulu Nr. 17, galveno lomu ir piešķīruši [Savienības] iestādēm. Šī galvenā loma jāsaglabā, vienlaikus arvien ciešāk iesaistot dalībvalstis [Savienības] konkurences noteikumu piemērošanā. [..]

[..]"

10. Šajā gadījumā nozīme ir arī Komisijas 2001. gada *de minimis* paziņojumam. Tas ir formulēts šādi:

"[..]

2. Šajā paziņojumā, nosakot tirgus daļas sliekšņus, Komisija sniedz maznozīmīga konkurences ierobežojuma definīciju atbilstīgi [EKL] 81. pantam. [..]

[..]

4. Gadījumos, uz ko attiecas šis paziņojums, Komisija neuzsāks tiesas procesus ne pēc pieprasījuma, ne pēc savas ierosmes. Ja uzņēmumi labticīgi pieņem, ka uz kādu nolīgumu attiecas šis paziņojums, Komisija neuzliek sodanaudas. Lai gan šis paziņojums nav saistošs dalībvalstu tiesām un iestādēm, tas tām sniedz vadlīnijas, kā piemērot 81. pantu.

[..]

6. Šis paziņojums neskar [EKL] 81. panta interpretāciju, ko var sniegt [Eiropas Tiesa vai Vispārējā tiesa].

[..]

7. Komisija uzskata, ka nolīgumi starp uzņēmumiem, kas skar tirdzniecību starp dalībvalstīm, ievērojami neietekmē konkurenci [EKL] 81. panta 1. punkta nozīmē, ja:

   a) kopējā tirgus daļa, kas pieder nolīguma pusēm, nepārsniedz 10 % jebkurā attiecīgajā tirgū, kuru nolīgums skar, ja nolīgumu slēdz starp uzņēmumiem, kas ir faktiski vai iespējami konkurenti kādā no šiem tirgiem (nolīgumi starp konkurentiem) [..]

[..]

11. Šī paziņojuma 7., 8. un 9. punktu nepiemēro nolīgumiem, kuros ir ietverts kāds no šādiem nepārprotamiem [..]

[..]."

B – *Francijas tiesības*

11. Kā pirmo no piemērojamām Francijas tiesību normām ir jānorāda *Code de commerce* [Tirdzniecības kodeksa] L 420-1. pants, kurā būtībā paredzēts tāds pats aizliegto vienošanos aizliegums, kas Savienības slieksnī ir paredzēts EKL 81. pantā (redakcijā pēc grozījumiem – LESD 101. pants).

12. Turklāt *Code de commerce* L 464-6-1. pantā ir pārņemtas tās pašas sliekšņa vērtības, kas ietvertas Komisijas *de minimis* paziņojumā, un konkurences iestādēm atļauts izlemt, vai process ir jāturpina maznozīmīgu nolīgumu gadījumos[6]. Tādējādi, ja uzņēmumi, kas piedalās nolīgumā, nav sasnieguši šajā paziņojumā minētos tirgus daļu sliekšņus, konkurences iestādes var nolemt neturpināt procesu.

6 — Ciktāl šis process neattiecas uz līgumu, kurš noslēgts saskaņā ar *Code des marchés publics* (Publisko iepirkumu kodekss).

III – Fakti un pamatlieta

13. Francijas valsts dzelzceļa sabiedrība *SNCF* vēlējās paplašināt biļešu un ceļojumu tirdzniecību tīmeklī un meklēja tam partneri. Tā izvēlējās atbilstoši ASV tiesībām dibinātu sabiedrību *Expedia*, kuras specializācija ir ceļojumu tirdzniecība tīmeklī. 2001. gada septembrī *SNCF* un *Expedia* noslēdza vairākus sadarbības līgumus un izveidoja kopīgu meitassabiedrību *GL Expedia*, kas 2004. gadā nomainīja savu nosaukumu uz *Agence de Voyages-sncf.com* (*Agence VSC*). Tīmekļa vietnē *voyages-sncf.com*, kas līdz šim bija veltīts tikai informēšanai par vilciena biļetēm, to rezervēšanai un iegādei tīmeklī, atsevišķas sadaļas bija veltītas kopīgas sabiedrības darbībai, turklāt šī vietne tika pārveidota, papildus sākotnējiem pakalpojumiem piedāvājot ceļojumu aģentūras pakalpojumus tiešsaistē.

14. Pamatojoties uz vairāku konkurentu sūdzībām, Francijas konkurences iestāde ar 2009. gada 5. februāra Lēmumu Nr. 09-D-06 noteica, ka *SNCF* un *Expedia* bija veikušas darbības, kas ir aizliegtas saskaņā ar *Code de commerce* L. 420-1. pantu un EKL 81. pantu. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādēm tā noteica, ka *SNCF* un *Expedia* saskaņotajai darbībai bija pret konkurenci vērsts mērķis. Tā uzlika *Expedia* naudas sodu EUR 500 000 apmērā un *SNCF* – naudas sodu EUR 5 000 000 apmērā.

15. Administratīvajā procesā, kas notika konkurences iestādē, *Expedia* būtībā apgalvoja, ka Komisijas *de minimis* paziņojumā noteiktie sliekšņi, kā arī atbilstošās *Code de Commerce* L 464-6-1. pantā noteiktās robežas netika sasniegtas apgalvotās aprēķinu kļūdas dēļ[7]. Tā kā tirgus daļa nesasniedza 10 %, valsts iestāde neesot drīkstējusi uzlikt tai sodu saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 3. panta 2. punktu, jo *de minimis* paziņojumā bija noteikts, kad notiek ievērojama konkurences ierobežošana EKL 81. panta izpratnē. Valsts konkurences tiesības šajā aspektā nedrīkstot būt stingrākas par Eiropas konkurences tiesībām.

16. Konkurences iestāde šo *Expedia* argumentu noraidīja tādēļ, ka *Expedia* un *SNCF* attiecīgajā ceļojumu aģentūru tiešsaistes pakalpojumu tirgū ir konkurentes un tām pieder vairāk nekā 10 % tirgus daļu. Turklāt konkurences iestāde uzsvēra, ka *Expedia* un *SNCF* nolīgumam ir pret konkurenci vērsts mērķis.

17. *Expedia* pārsūdzēja konkurences iestādes lēmumu *Cour d'appel de Paris* [Parīzes Apelācijas tiesā]. Šī tiesa tieši neskāra jautājumu par *Agence VSC* tirgus daļu attiecīgajā tirgū aprēķinu. Savā 2010. gada 23. februāra spriedumā, atsaucoties uz darbības vārda "var" lietojumu *Code de Commerce* L 464-6-1. pantā, tā norāda, ka aizliegto vienošanos izmeklēšana un novēršana ir iespējama arī tad, ja tirgus daļu sliekšņi nav sasniegti. Ja ir izpildīti EKL 81. panta nosacījumi, ko šajā gadījumā apstiprināja *Cour d'appel*, naudas soda uzlikšana nav pretrunā arī Regulas Nr. 1/2003 3. panta 2. punktam.

18. Saistībā ar *Expedia* kasācijas sūdzību par *Cour d'appel* spriedumu tiesvedība turpmāk notiek iesniedzējtiesā – *Cour de Cassation* [8].

7 — *Expedia* uzskata, ka Konkurences padome, nosakot tirgus daļas attiecīgajā ceļojumu aģentūru tiešsaistes pakalpojumu tirgū, nedrīkstēja ņemt vērā tirgus daļu, kas attiecas uz kopīgo tīmekļa vietni voyages-sncf.com, jo kopīgajai sabiedrībai, kas ir prasības priekšmets, *Agence VSC*, piederēja tikai 20 % daļa no šīs tīmekļa vietnes apgrozījuma.

8 — *Chambre commerciale, financière et économique* [Tirdzniecības, finanšu un ekonomikas palāta].

IV – Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

19. Ar 2011. gada 10. maija spriedumu, kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 16. maijā, Francijas *Cour de cassation* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

"Vai LESD 101. panta 1. punkts un Regulas Nr. 1/2003 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz valsts konkurences iestādei, pamatojoties gan uz LESD 101. panta 1. punktu, gan uz valsts konkurences tiesību aktiem, izmeklēt un uzlikt sodus par nolīgumu, uzņēmumu apvienību lēmumu vai saskaņotu darbību praksi, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, bet nesasniedz sliekšņus, ko Eiropas Komisija ir noteikusi savā *de minimis* paziņojumā?"

20. Tiesvedībā Tiesā rakstveida apsvērumus iesniedza *Expedia* un Francijas konkurences iestāde, Francijas, Īrijas, Itālijas un Polijas valdības, Eiropas Komisija, kā arī EBTA uzraudzības iestāde. Izņemot Īrijas, Itālijas un Polijas valdības, šie paši lietas dalībnieki piedalījās arī 2012. gada 27. jūnija tiesas sēdē.

V – Vērtējums

21. Šīs lietas izskatīšanas pamatā ir Regulas Nr. 1/2003 3. pants. Šajā tiesību normā ir noteikta cieša saikne starp Savienības un dalībvalstu aizliegto vienošanos tiesību normām [9]. Ja nolīgumam starp uzņēmumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, tiek piemērots valsts tiesībās noteiktais aizliegums slēgt aizliegtas vienošanās, saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 3. panta 1. punkta pirmo teikumu paralēli ir jāpiemēro arī EKL 81. pants (LESD 101. pants) [10].

22. Turklāt, ja vienlaikus ir jāpiemēro Savienības un valsts aizliegto vienošanos tiesības, Regulas Nr. 1/2003 3. panta 2. punktā ir garantēts, ka Savienības tiesību galvenajām vērtībām ir primārs spēks. Īsumā, uzņēmumu nolīgumus drīkst aizliegt saskaņā ar valsts aizliegto vienošanos tiesībām tikai tad, ja tie ir aizliegti arī atbilstoši Savienības tiesībām [11]. Tādējādi vienas valsts konkurences tiesības nedrīkst paredzēt stingrākus noteikumus nekā EKL 81. pants.

23. Tā kā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 81. panta ietvaros drīkst izmeklēt un uzlikt sodus tikai par tādiem uzņēmumu nolīgumiem [12], kuru mērķis vai sekas ir *ievērojama konkurences ierobežošana* [13], Regulas Nr. 1/2003 3. panta 2. punktā ir noteikts, ka ir jāņem vērā arī ievērojamības apmērs, ja dalībvalstu iestādes vai tiesas piemēro – kā šajā lietā – Savienības un valsts aizliegto vienošanos tiesības.

24. Saistībā ar minēto *Cour de cassation* vēlas uzzināt, vai, lai izvērtētu konkurences ierobežojuma ievērojamības pakāpi, valsts iestādēm noteikti ir jāņem vērā tie kritēriji, kas Savienības mērogā ir publicēti Komisijas *de minimis* paziņojumā. It īpaši *Cour de cassation* rodas jautājums, vai valsts iestāde drīkst uzskatīt, ka ir notikusi ievērojama konkurences ierobežošana, ja, lai arī tās izskatītā uzņēmumu vienošanās nesasniedz *de minimis* paziņojumā noteiktos tirgus daļu sliekšņus, tomēr tai ir pret konkurenci vērsts mērķis.

9 — 2012. gada 14. februāra spriedums lietā C-17/10 *Toshiba Corporation* u.c. (turpmāk tekstā – "*Toshiba*", 77. punkts).

10 — Skat. manus 2011. gada 8. septembra secinājumus lietā *Toshiba* (minēta 9. zemsvītras piezīmē, 78. punkts).

11 — Regulas Nr. 1/2003 preambulas 8. apsvērums.

12 — Lai vienkāršotu, šeit un turpmāk tekstā neminēšu uzņēmumu apvienību lēmumus un saskaņotās darbības, uz kurām attiecas arī EKL 81. pants. Uz tām atbilstoši attiecas šo secinājumu apsvērumi.

13 — 1966. gada 30. jūnija spriedums lietā 56/65 *LTM/MBU* (*Recueil*, 337. un 360. lpp.), 1969. gada 9. jūlija spriedums lietā 5/69 *Völk* (*Recueil*, 295. lpp., 7. punkts), 1971. gada 6. maija spriedums lietā 1/71 *Cadillon* (*Recueil*, 351. lpp., 9. punkts), 1971. gada 25. novembra spriedums lietā 22/71 *Béguelin Import* (*Recueil*, 949. lpp., 16. punkts), 1998. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-306/96 *Javico* (*Recueil*, I-1983. lpp., 12. punkts), 1998. gada 28. maija spriedums lietā C-7/95 P *Deere*/Komisija (*Recueil*, I-3111. lpp., 77. punkts), 2006. gada 23. novembra spriedums lietā C-238/05 *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (Krājums, I-11125. lpp., 50. punkts) un 2009. gada 2. aprīļa spriedums lietā C-260/07 *Pedro IV Servicios* (Krājums, I-2437. lpp., 68. punkts).

25. No visiem lietas dalībniekiem, kas Tiesai ir iesnieguši savus apsvērumus, tikai *Expedia* uzskata, ka valsts konkurences iestādēm un tiesām ir saistoši *de minimis* paziņojumā noteiktie tirgus daļu sliekšņi tostarp tad, ja tiem ir pret konkurenci vērsts mērķis. Turpretī visas iestādes un valdības, kas piedalās tiesvedībā, apgalvo, ka *de minimis* paziņojums nav saistošs valsts iestādēm. Turklāt dažas no tām uzskata, ka, ja uzņēmumu nolīgumiem ir pret konkurenci vērsts mērķis, nav jāpiemēro konkrēts konkurences ievērojamas ierobežošanas kritērijs.

A – *Juridiski saistošas iedarbības neesamība* de minimis *paziņojumam*

26. Kā citā saistībā jau ir noteikusi Tiesa, Komisijas paziņojumiem Eiropas konkurences tiesību jomā nav juridiski saistošas iedarbības attiecībā uz valsts iestādēm un tiesām [14]. Tas pats attiecas arī šajā gadījumā uz *de minimis* paziņojumu un tajā noteiktajiem tirgus daļu sliekšņiem. Tas izriet ne tikai no minētā paziņojuma teksta, bet arī no tā mērķa un pieņemšanas konteksta.

27. Jau no *de minimis* paziņojuma teksta neapšaubāmi izriet, ka tajā ir tikai izteikts Komisijas juridiskais uzskats [15] un ka dalībvalstu iestādēm un tiesām tas "nav saistošs" [16]. Arī Savienības tiesām tas nav saistošs, tomēr paziņojumā ir skaidri noteikts, ka tā saturs "neskar" EKL 81. panta interpretāciju, ko sniegusi Tiesa un Vispārējā tiesa [17].

28. Arī no *de minimis* paziņojuma mērķa izriet, ka tam nav saistoša rakstura, jo ar šo paziņojumu Komisija tikai vēlējās padarīt pārskatāmu savu administratīvo praksi EKL 81. panta piemērošanā [18], kā arī uzņēmumiem, kas darbojas iekšējā tirgū, un dalībvalstu iestādēm un tiesām sniegt vadlīnijas ar lietderīgām interpretācijas norādēm [19].

29. Šis iespaids ir jāapstiprina, ja ņem vērā *kontekstu*, kurā iekļauts *de minimis* paziņojums. Komisija šo paziņojumu pieņēma nevis, īstenodama savas likumdevēja pilnvaras, bet gan kā Eiropas Savienības konkurences iestāde. Pirmkārt, šajā paziņojumā ir skaidrota Komisijas administratīvā prakse, otrkārt, Komisija tajā ieņem vispārīgu nostāju vai sniedz ieteikumus konkurences politikas jomā saistībā ar savu atbildību par neizkropļotas konkurences sistēmas uzturēšanu un attīstīšanu Eiropas iekšējā tirgū [20]. Tai šādas pilnvaras ir saskaņā ar EKL 85. pantu, ko skata kopā ar EKL 211. panta otro ievilkumu (redakcijā pēc grozījumiem – LESD 105. pants, ko skata kopā ar LESD 292. panta ceturto teikumu) [21].

14 — 2011. gada 14. jūnija spriedums lietā C-360/09 *Pfleiderer* (Krājums, I-5161. lpp., 21. punkts); līdzīgā nozīmē skat. 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (Krājums, I-5425. lpp., 209. punkts), saskaņā ar kuru Komisijas pieņemtie paziņojumi nevar tikt kvalificēti kā tiesību normas, kā arī 2011. gada 29. septembra spriedumu lietā C-520/09 P *Arkema*/Komisija (Krājums, I-8901. lpp., 88. punkts), saskaņā ar kuru Komisijas publicētās vadlīnijas ir tikai rīcības pieturpunkti.

15 — Šajā ziņā it īpaši skat. *de minimis* paziņojuma 2. punktu ("[..] Komisija sniedz [..]"), 7. punktu ("Komisija uzskata [..]") un 9. punktu ("Komisija tāpat uzskata [..]").

16 — *De minimis* paziņojuma 4. punkta pēdējais teikums.

17 — *De minimis* paziņojuma 6. punkts.

18 — *De minimis* paziņojuma 4. punkta pirmais un otrais teikums.

19 — *De minimis* paziņojuma 4. punkta pēdējais teikums.

20 — Par Eiropas konkurences noteikumu nozīmi iekšējā tirgus darbībai skat. 1999. gada 1. jūnija spriedumu lietā C-126/97 *Eco Swiss* (*Recueil*, I-3055. lpp., 36. punkts), 2001. gada 20. septembra spriedumu lietā C-453/99 *Courage* un *Crehan* (*Recueil*, I-6297. lpp., 20. punkts) un – attiecībā uz tiesību stāvokli pēc tam, kad stājās spēkā Lisabonas līgums, – 2011. gada 17. februāra spriedumu lietā C-52/09 *TeliaSonera* (Krājums, I-527. lpp., 20. punkts).

21 — Par Komisijas lomu Eiropas Savienības konkurences politikā kā principa spriedumu skat. 2000. gada 14. decembra spriedumu lietā C-344/98 *Masterfoods* (*Recueil*, I-11369. lpp., 46. punkta pirmais teikums).

30. Tomēr šāda nostāja vai ieteikumi nav saistoši (EKL 249. panta 5. punkts, redakcijā pēc grozījumiem – LESD 288. panta 5. punkts). Juridiski saistošus noteikumus Eiropas līgumos paredzēto konkurences noteikumu īstenošanai regulu vai direktīvu formā drīkst pieņemt tikai Padome (EKL 83. pants, redakcijā pēc grozījumiem – LESD 103. pants)[22]. Komisija drīkst pieņemt tikai regulas, kurās attiecībā uz noteiktām nolīgumu kategorijām ir paredzēti izņēmumi, un arī tad ir vajadzīga Padomes atļauja (EKL 85. panta 3. punkts, redakcijā pēc grozījumiem – LESD 105. panta 3. punkts).

31. Neraugoties uz minēto, atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 10. pantam Komisijai tomēr ir pilnvaras izņēmuma gadījumos pieņemt deklaratīvus lēmumus par EKL 81. panta nepiemērojamību. Tomēr šādi lēmumi var attiekties tikai uz atsevišķiem gadījumiem ("nolīgumi"), it īpaši uz jauna veida nolīgumiem vai rīcībām[23]. Jebkāds cits vispārējs paziņojums konkurences politikas jomā, kā, piemēram, par ievērojamiem konkurences ierobežojumiem *de minimis* paziņojumā, pārsniegtu Regulas Nr. 1/2003 10. panta piemērošanas jomu.

32. Turklāt *de minimis* paziņojuma publicēšana *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* "C" sērijā liecina, ka ar to nebija paredzēts pieņemt saistošas tiesību normas. Pretēji *Oficiālā Vēstneša* "L" sērijai "C" sērijā tiek publicēti nevis juridiski saistoši tiesību akti, bet gan vienīgi ar Savienību saistītā informācija, ieteikumi un paziņojumi[24].

33. Visbeidzot atbilstoši Savienības mērogā atzītajam soda tiesiskuma principam (*nulla poena sine lege*)[25] *de minimis* paziņojums nav jāuzskata par saistošu tiesību normu. Proti, atšķirībā no *Expedia* viedokļa, *de minimis* paziņojums kā tāds neveido juridisko pamatu konkurences iestāžu rīcībai pret uzņēmumu nolīgumiem, kas vērsti pret konkurenci. Savienības tiesībās paredzētais aizliegto vienošanos aizliegums ir atzīts jau primāro tiesību slieksnī EKL 81. pantā, proti, Līguma tiesību normā ar tiešu iedarbību gan uzņēmumu labā, gan tiem par sliktu[26]. Francijas konkurences iestādes uzliktie sodi izriet no valsts iekšējā likuma[27].

34. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jāuzskata, ka *de minimis* paziņojums vien nevar radīt saistošas tiesiskās sekas.

B – De minimis *paziņojums kā vadlīnijas ar norāžu raksturu par EKL 81. panta (LESD 101. pants) piemērošanu*

35. Lai arī *de minimis* paziņojums nerada, kā parādīts, tiesiskas sekas, būtu kļūdaini noliegt jebkādu tā tiesisko nozīmi aizliegto vienošanos procesos[28]. Proti, tādām publikācijām kā *de minimis* paziņojums ir "soft law" raksturs, kura vērtību nedrīkst novērtēt par zemu aizliegto vienošanos procesos – gan Eiropas, gan valsts līmenī.

22 — Šajā pašā nozīmē attiecībā uz valsts atbalsta jomu skat. EKL 89. pantu (redakcijā pēc grozījumiem – LESD 109. pants).

23 — Skat. Regulas Nr. 1/2003 preambulas 14. apsvērumu, kā arī 2011. gada 3. maija spriedumu lietā C-375/09 *Tele 2 Polska* (Krājums, I-3055. lpp., 25. punkts).

24 — 2011. gada 12. maija spriedums lietā C-410/09 *Polska Telefonia Cyfrowa* (Krājums, I-3853. lpp., 35. punkts).

25 — Skat., pirmkārt, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. pantu, kā arī, otrkārt, 2004. gada 7. janvāra spriedumu lietā C-60/02 *X* (*Recueil*, I-651. lpp., 63. punkts), 2007. gada 3. maija spriedumu lietā C-303/05 *Advocaten voor de Wereld* (Krājums, I-3633. lpp., 49. punkts) un 2011. gada 29. marta spriedumu lietā C-352/09 P *ThyssenKrupp Nirosta*/Komisija (Krājums, I-2359. lpp., 80. punkts).

26 — Pastāvīgā judikatūra: skat. 1974. gada 30. janvāra spriedumu lietā 127/73 *BRT*/*SABAM* (*Recueil*, 51. lpp., 15.–17. punkts), spriedumu lietā *Courage* un *Crehan* (iepriekš minēts 20. zemsvītras piezīmē, 23. punkts), 2006. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās no C-295/04 līdz C-298/04 *Manfredi* u.c. (Krājums, I-6619. lpp., 39. 58. un 59. punkts) un 2009. gada 4. jūnija spriedumu lietā C-8/08 *T-Mobile Netherlands* u.c. (turpmāk tekstā - "*T-Mobile*", Krājums, I-4529. lpp., 49. un 50. punkts).

27 — Skat. Regulas Nr. 1/2003 5. panta pirmās daļas pēdējo ievilkumu.

28 — Šajā pašā nozīmē skat. spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (iepriekš minēts 14. zemsvītras piezīmē, 211. punkta pēdējais teikums).

36. Attiecībā uz administratīvajiem procesiem aizliegto vienošanos lietās Savienības slieksnī tiesas judikatūrā ir atzīts, ka Komisija, pieņemot paziņojumu, pati nosaka sev pienākumus attiecībā uz savu administratīvo praksi. Runa ir par rīcības noteikumiem, no kuriem Komisija konkrētajā gadījumā nedrīkst atkāpties, nenorādot pamatojumu un neievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu [29]. Šāda sev saistošu noteikumu pieņemšana izriet arī no šajā lietā izskatāmā *de minimis* paziņojuma, kurā Komisija skaidri norāda, ka maznozīmīgu nolīgumu gadījumos tā "neuzsāks tiesas procesus ne pēc pieprasījuma, ne pēc savas ierosmes" [30]. Turklāt Komisija paziņo, ka neuzliks naudas sodus, ja uzņēmums labticīgi pieņem, ka uz vienošanos attiecas *de minimis* paziņojums [31].

37. Attiecībā uz aizliegto vienošanos procesiem *dalībvalstu līmenī* valstu tiesām un iestādēm *de minimis* paziņojumā ir skaidri paredzētas tiesības, piemērojot EKL 81. pantu, tās piemērot kā "vadlīnijas", "pat tad, ja tās tām nav saistošas" [32]. Šādām vadlīnijām ir noteicoša nozīme decentralizēto aizliegto vienošanos tiesību īstenošanas sistēmu darbībā, kas paredzēta Regulā Nr. 1/2003 [33]. To pamatā ir mērķis Savienības mērogā iespējami efektīvi un vienveidīgi piemērot EKL 81. un 82. pantu (redakcijā pēc grozījumiem – LESD 101. un 102. pants) [34]. Vienlaikus tas veido vienveidīgus konkurences nosacījumus iekšējā tirgū ("level playing field") [35] un palielina tiesisko noteiktību attiecīgajiem uzņēmumiem [36]. *Expedia* pamatoti norādīja uz šo apstākli kā uz pietiekami nozīmīgu.

38. Regulas Nr. 1/2003 sistēmā ieenkurotā Komisijas vadošā loma Eiropas konkurences politikas attīstībā [37] zaudētu savu spēku, ja dalībvalstu iestādes un tiesas vienkārši ignorētu Komisijas paziņojumu konkurences politikas jomā. No visām dalībvalstīm uzliktā lojālas sadarbības pienākuma (EKL 10. pants, redakcijā pēc grozījumiem – LESD 4. panta 3. punkts) [38] izriet, ka valsts iestādēm un tiesām, īstenojot Regulā Nr. 1/2003 paredzētās pilnvaras, ir pienācīgi jāņem vērā Komisijas paziņojumi konkurences politikas jomā – piemēram, *de minimis* paziņojums [39].

29 — Spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (iepriekš minēts 14. zemsvītras piezīmē, 209.–211. punkts), 2006. gada 21. septembra spriedums lietā C-167/04 P *JCB Service*/Komisija (Krājums, I-8935. lpp., 207. un 208. punkts), spriedums lietā */Arkema*Komisija (iepriekš minēts 14. zemsvītras piezīmē, 88. punkts) un 2011. gada 8. decembra spriedums lietā C-272/09 P *KME* u.c./Komisija (Krājums, I-12789. lpp., 100. punkts); tajā pašā nozīmē saistībā ar valsts atbalstu tiesībām skat., piemēram, 2000. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-288/96 Vācija/Komisija (*Recueil*, I-8237. lpp., 62. punkts); tāpat papildus konkurences tiesībām skat. 1983. gada 1. decembra spriedumu lietā 190/82 *Blomefield*/Komisija (*Recueil*, 3981. lpp., 20. punkts).

30 — *De minimis* paziņojuma 4. punkta pirmais teikums.

31 — *De minimis* paziņojuma 4. punkta otrais teikums.

32 — *De minimis* paziņojuma 4. punkta pēdējais teikums.

33 — Šajā ziņā skat. arī Regulas Nr. 1/2003 preambulas 6. un 34. apsvērumu.

34 — Šajā ziņā skat. Regulas Nr. 1/2003 preambulu, it īpaši 1. un 22. apsvērumu. Efektīvas EKL 81. un 82. panta (redakcijā pēc grozījumiem – LESD 101. un 102. pants) īstenošanas nozīme iepriekš tika uzsvērta arī, piemēram, 2009. gada 11. jūnija spriedumā lietā C-429/07 *X* (Krājums, I-4833. lpp., 33.–35. punkts) un 2010. gada 7. decembra spriedumā lietā C-439/08 *VEBIC* (Krājums, I-12471. lpp., it īpaši 59. un 61. punkts).

35 — Šajā ziņā skat. arī Regulas Nr. 1/2003 preambulas 8. apsvērumu, kā arī manu 2010. gada 29. aprīļa secinājumu lietā C-550/07 P *Akzo Nobel Chemicals* un *Akcros Chemicals* (Krājums, I-8301. lpp.) 169. punktu un manu secinājumu lietā *Toshiba* (iepriekš minēti 9. zemsvītras piezīmē) 118. punktu.

36 — Šajā ziņā skat. arī Regulas Nr. 1/2003 preambulas 22. apsvērumu, kā arī ģenerāladvokāta Hēlhuda [*Geelhoed*] 2006. gada 27. aprīļa secinājumu lietā C-125/05 *Vulcan Silkeborg* (Krājums, I-7637. lpp.) 36. punktu.

37 — Spriedums lietā *Masterfoods* (iepriekš minēts 21. zemsvītras piezīmē, 46. punkta pirmais teikums); turklāt skat. Regulas Nr. 1/2003 preambulas 34. apsvērumu, kurā ir uzsvērta Savienības iestāžu centrālā loma, īstenojot EKL 81. un 82. pantā noteiktos principus.

38 — Par dalībvalstu un Savienības iestāžu lojālas sadarbības konkurences politikas jomā principa nozīmi it īpaši skat. spriedumu lietā *Masterfoods* (iepriekš minēts 21. zemsvītras piezīmē, 56. punkts), spriedumu lietā *X* (iepriekš minēts 34. zemsvītras piezīmē, 21. punkts) un spriedumu lietā *Tele 2 Polska* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē, 26. punkts). Turklāt Komisijas un dalībvalstu konkurences iestāžu sadarbības nozīme tiek uzsvērta Regulas Nr. 1/2003 11. panta 1. punktā un preambulā (skat., piemēram, 8. un 15. apsvērumu).

39 — Šajā pašā nozīmē attiecībā uz Komisijas rekomendāciju skat. 1989. gada 13. decembra spriedumu lietā C-322/88 *Grimaldi* (*Recueil*, 4407. lpp., 18. un 19. punkts).

39. Tādējādi, pat ja valsts konkurences iestādēm un tiesām, izvērtējot uzņēmumu vienošanās konkurences tiesību jomā, no Komisijas *de minimis* paziņojuma neizriet nekādi saistoši pienākumi, šīm iestādēm un tiesām tomēr ir jāizvērtē Komisijas šajā paziņojumā izteiktais viedoklis par to, vai konkurences ierobežojumi ir ievērojami, un, ja tās izvēlas atkāpties no šā viedokļa, ir jānorāda pamatojums, ko varētu pārbaudīt tiesas [40].

40. No minētā noteikti izriet, ka principā valsts konkurences iestādēm un tiesām nav pilnībā aizliegts uzsākt procesu pret nolīgumiem, kuros nav sasniegti Komisijas definētie *de minimis* tirgus daļu sliekšņi.

41. Proti, pirmkārt, tirgus daļas ir tikai viens no dažādajiem kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem kritērijiem, atbilstoši kuriem var noteikt, vai runa ir par vienošanos uzņēmumu starpā, kas ievērojami ierobežo konkurenci, vai nē. Kā pamatoti norādījusi Itālijas valdība, papildus attiecīgo uzņēmumu tirgus daļām ir jāņem vērā arī saimnieciskais un tiesiskais konteksts, kurā tika noslēgta attiecīgā vienošanās [41].

42. Otrkārt, attiecīgajām iestādēm un tiesām ir jāspēj efektīvi reaģēt uz dažādos dalībvalstu tirgos pastāvošajām valsts vai reģionālā sliekšņa problēmām konkurences jomā. Turklāt Francijas konkurences iestāde tiesvedībā Tiesā pamatoti norādīja, ka konkurences iestāžu administratīvajās praksēs var pastāvēt objektīvas atšķirības, pat ja visas šīs iestādes ietilpst Eiropas Konkurences tīklā [42] un tām ir cieši jāsadarbojas [43].

43. Līdz ar to valsts konkurences iestādes un tiesas drīkst brīvi – arī tad, ja nav sasniegtas *de minimis* paziņojumā noteiktie sliekšņi, – vērsties pret uzņēmumu nolīgumiem, ja tās kārtīgi izvērtē Komisijas attiecīgajā paziņojumā sniegtās norādes un ja – šajā gadījumā – citi kritēriji, nevis attiecīgo uzņēmumu tirgus daļas, liek secināt, ka konkurence tika ievērojami ierobežota.

C – De minimis *tirgus daļu sliekšņu neņemšana vērā, izvērtējot uzņēmumu nolīgumus, kuriem ir pret konkurenci vērsts mērķis*

44. Vēl ir jāpārbauda, kāda nozīme ir tirgus daļu sliekšņiem, kas kā vadlīnijas ir noteiktas *de minimis* paziņojumā valsts iestādēm un tiesām, ja runa ir par uzņēmumu nolīgumiem ar *pret konkurenci vērstu mērķi*. Proti, atbilstoši iesniedzējtiesas norādēm ir konstatēts, ka strīdīgajiem nolīgumiem starp *Expedia* un *SNCF* ir pret konkurenci vērsts mērķis [44], lai arī *Expedia*, Francijas valdība un Komisija Tiesā izteica šaubas šajā ziņā.

45. Ņemot vērā minēto, ir jānoskaidro, vai atbilstoši *de minimis* paziņojumam var uzskatīt, ka konkurence tika ievērojami ierobežota, ja, lai arī netika sasnigti Komisijas noteiktie *de minimis* tirgus daļu sliekšņi, tomēr pastāvēja pret konkurenci vērsts mērķis. Kā tostarp tika noskaidrots tiesas sēdē, Tiesas judikatūras par šo jautājumu skaidrojums būtu īpaši lietderīgs.

40 — Šāds pamatojums var vai nu tikt iesniegts katrā atsevišķā gadījumā, vai arī attiecīgās valsts konkurences iestādes to iesniedz paziņojuma par savas administratīvo praksi formā.

41 — Šajā nozīmē skat. spriedumu lietā *Cadillon* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 8. punkts), 1983. gada 8. novembra spriedumu apvienotajās lietās no 96/82 līdz 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 un 110/82 *IAZ International Belgium* u.c./Komisija (turpmāk tekstā - "*IAZ*", *Recueil*, 3369. lpp., 25. punkts), 2000. gada 12. septembra spriedumu apvienotajās lietās no C-180/98 līdz C-184/98 *Pavlov* u.c. (*Recueil*, I-6451. lpp., 91. punkts), 2008. gada 20. novembra spriedumu lietā C-209/07 *Beef Industry Development Society* un *Barry Brothers* (turpmāk tekstā - "*BIDS*", Krājums, I-8637. lpp., 16. un 21. punkts), spriedumu lietā *T-Mobile* (iepriekš minēts 26. zemsvītras piezīmē, 27. punkts) un 2011. gada 13. oktobra spriedumu lietā C-439/09 *Pierre Fabre Dermo-Cosmétique* (Krājums, I-9419. lpp., 35. punkts).

42 — Angļu: *European Competition Network* (*ECN*).

43 — Saistībā ar šo tīklu skat. Regulas Nr. 1/2003 preambulas 15. apsvērumu.

44 — Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu *Cour de cassation* attiecībā uz vienošanos starp *Expedia* un *SNCF* skaidri norāda, ka "Konkurences padome, nevienam neiebilstot, atzina, ka šai rīcībai bija pret konkurenci vērsts mērķis".

46. Vispirms ir jānorāda, ka tas, ka tāds Komisijas paziņojums kā *de minimis* paziņojums nav juridiski saistošs, netraucē Tiesai sniegt savu interpretāciju saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurš iesniegts saskaņā ar LESD 267. panta 1. punkta b) apakšpunktu [45].

47. *De minimis* paziņojuma saturs ir balstīts uz Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru aizliegto vienošanos aizliegums atbilstoši EKL 81. pantam (redakcijā pēc grozījumiem – LESD 101. pants) attiecas tikai uz *ievērojamiem* konkurences ierobežojumiem [46]. Šo pamatnoteikumu Tiesa attiecināja gan uz uzņēmumu nolīgumiem ar pret konkurenci vērstiem mērķiem, gan uz šādiem nolīgumiem ar pret konkurenci vērstām sekām [47]. Citādi formulējot, prasība, lai ierobežošana būtu ievērojama, principā attiecas gan uz konkurences ierobežojumiem, kas bija rīcības mērķis, gan uz tiem, kas bija rīcības sekas.

48. Tomēr tas nenozīmē, ka jautājums par *ierobežojuma ievērojama rakstura pierādīšanu* abos gadījumos ir pakļauts vienādām prasībām. Tieši otrādi, šīs prasības atšķiras atkarībā no tā, vai vienošanās starp uzņēmumiem bija ar pret konkurenci vērstu mērķi, vai tai bija tikai pret konkurenci vērstas sekas.

49. Proti, tikai tad, ja nepastāv pietiekamu norāžu par pret konkurenci vērsta mērķa pastāvēšanu, piemērojot EKL 81. panta 1. punktu, ir jāpierāda, ka konkrētajam nolīgumam bija pret konkurenci vērstas sekas. Turpretī, ja tiek konstatēts, ka attiecīgā nolīguma mērķis bija vērsts pret konkurenci, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vairs nav jāpierāda, ka nolīgumam bija negatīva ietekme uz konkurenci. Tad pietiek pierādīt, ka šī konkrētā vienošanās spēj traucēt, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū [48].

50. Šīs atšķirīgās pierādījumu prasības ir balstītas uz to, ka konkurences ierobežojumi, kas ir rīcības mērķis, jau pēc savas būtības tiek uzskatītas par konkurences normālai darbībai kaitīgām [49]. Nolīgumiem ar pret konkurenci vērstu mērķi neapstrīdami ir sabiedrībai kaitīga iedarbība [50]. Tos ir grūti uzskatīt par nenozīmīgiem pārkāpumiem. Tieši otrādi – ir jāpieņem, ka uzņēmumi, kas piedalās nolīgumā ar pret konkurenci vērstu mērķi, paredz sistemātiski un ievērojami ierobežot konkurenci neatkarīgi no tā, cik liela ir tā tirgus daļa un apgrozījums.

45 — Šajā nozīmē attiecībā uz darba tiesībām skat. spriedumu lietā *Grimaldi* (iepriekš minēts 39. zemsvītras piezīmē, 8. un 9. punkts); arī 2009. gada 2. aprīļa spriedumā lietā C-415/07 *Lodato Genaro* (Krājums, I-2599. lpp., attiecībā uz valsts atbalstiem) Tiesa, izskatot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, interpretēja nesaistošas Komisijas vadlīnijas.

46 — Šajā ziņā skat. 13. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

47 — Spriedums lietā *Völk* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 7. punkts) un spriedums lietā *Cadillon* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 9. un 10. punkts), kas attiecas uz koncesijas ekskluzīviem pārdevuma līgumiem ar absolūtu teritoriālo aizsardzību, proti, ar pret konkurenci vērstu mērķi; skat. arī 1995. gada 24. oktobra spriedumu lietā C-70/93 *Bayerische Motorenwerke* (*Recueil*, I-3439. lpp., 18. punkts) un spriedumu lietā *Pedro IV Servicios* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 68. punkts), kurā ir šāds formulējums: "[..] ja tā mērķis vai sekas ir būtiska konkurences ierobežošana kopējā tirgū [..]".

48 — Spriedums lietā *T-Mobile* (iepriekš minēts 26. zemsvītras piezīmē, 28.–31. punkts); tāpat skat. 1966. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig*/Komisija (*Recueil*, 429. un 496. lpp.), spriedumu lietā *BIDS* (iepriekš minēts 41. zemsvītras piezīmē, 15. un 16. punkts), 2009. gada 6. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P *GlaxoSmithKline Services* u.c./Komisija u.c. (Krājums, I-9291. lpp., 55. punkts), 2011. gada 4. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-403/08 un C-429/08 *Football Association Premier League* u.c. (turpmāk tekstā - "*FAPL*", Krājums, I-9083. lpp., 135. punkts), spriedumu lietā *KME* u.c./Komisija (iepriekš minēts 29. zemsvītras piezīmē, 65. punkts) un spriedumu lietā *Pierre Fabre Dermo-Cosmétique* (iepriekš minēts 41. zemsvītras piezīmē, 34. punkts).

49 — Spriedums lietā *BIDS* (iepriekš minēts 41. zemsvītras piezīmē, 17. punkts) un spriedums lietā *T-Mobile* (iepriekš minēts 26. zemsvītras piezīmē, 29. punkts).

50 — Attiecībā uz visu šo jautājumu skat. manus 2009. gada 19. februāra secinājumus spriedumam lietā *T-Mobile* (spriedums iepriekš minēts 26. zemsvītras piezīmē, it īpaši 42.–47. punkts), kā arī ģenerāladvokāta Hēlhuda [*Geelhoed*] 2006. gada 12. septembra secinājumus lietā C-407/04 P *Dalmine*/Komisija (Krājums 2007, I-829. lpp., 136. punkts).

51. Komisija savā *de minimis* paziņojumā nedrīkst noteikt tieši no EKL 81. panta izrietošiem noteikumiem pretējo [51]. Turklāt tieši tādēļ *de minimis* paziņojumā noteikti "būtiski ierobežojumi" ir skaidri izslēgti no tirgus daļu sliekšņu piemērojamības [52]. Kā Tiesas sēdē atzina pati Komisija, tajā nav visu nolīgumu ar pret konkurenci vērstu mērķi izsmeļoša uzskaitījuma [53].

52. *De minimis* tirgus daļu sliekšņu nepiemērojamība nolīgumiem ar pret konkurenci vērstu mērķi ir attaisnota ne tikai no tiesiskā viedokļa, bet arī no konkurences politikas viedokļa: tādi tirgus daļu sliekšņi kā *de minimis* paziņojumā iekļautie paredzēti tiesiskās noteiktības nodrošināšanai. Tie veido drošības joslu (angļu: "safe harbour"), kurā uzņēmumi, kas noslēguši vienošanos, var nebaidīties pārkāpt aizliegto vienošanos aizliegumu. Šāda veida priekšrocību sniegšana diez vai var nākt par labu uzņēmumiem, kuri noslēdz vienošanos ar pret konkurenci vērstu mērķi. Pretējā gadījumā uzņēmumi, kuru tirgus daļas nesasniedz *de minimis* paziņojumā noteiktos sliekšņus, tiktu aicināti atteikties no efektīvas konkurences savā starpā un, pārkāpjot iekšējā tirgus pamatprincipus, noslēgt aizliegtas vienošanās. Polijas valdība šo punktu pamatoti uzsvēra kā pietiekami nozīmīgu.

53. Kopumā vēl tikai jāatzīst, ka *de minimis* paziņojumā noteiktie tirgus daļu sliekšņi nav svarīgi, ja ir jānosaka, vai uzņēmumu nolīgumi ar pret konkurenci vērstu mērķi ievērojami ierobežo konkurenci. Francijas konkurences iestāde, kā arī Francijas, Itālijas un Īrijas valdības pamatoti uzsvēra šo aspektu. Arī Komisija lielā mērā piekrita šim viedoklim Tiesas sēdē.

54. Patiešām, atsevišķos spriedumos Tiesa tāpat ir atzinusi, ka aizliegto vienošanos aizliegums nav piemērojams tādu uzņēmumu nolīgumu gadījumos, kuriem ir pret konkurenci vērsts mērķis, ja šīs vienošanās "tikai nenozīmīgi ietekmē tirgu, ņemot vērā, ka šī tirgus dalībnieki tajā ieņem tikai nenozīmīgu stāvokli" [54]. Tomēr šo judikatūru nedrīkst interpretēt tādējādi, ka konkurences ierobežojumu, kas ir rīcības mērķis, ievērojamība ir jāizvērtē, ņemot vērā tirgus daļu sliekšņus un – vēl mazāk – ņemot vērā tādus pašus sliekšņus, kas ir noteikti, lai izvērtētu konkurences ierobežojumu, kas ir rīcības sekas, ievērojamību [55]. Šādas interpretācijas dēļ prettiesiski tiktu neievērota pamatatšķirība starp konkurences ierobežojumiem, kas ir rīcības mērķis, un konkurences ierobežojumiem, kas ir rīcības sekas.

51 — Šajā nozīmē par Komisijas paziņojumiem valsts atbalstu jomā skat. spriedumu lietā Vācija/Komisija (iepriekš minēts 29. zemsvītras piezīmē, 62. punkts) un 2008. gada 11. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-75/05 P un C-80/05 P Vācija u.c./*Kronofrance* u.c. (Krājums, I-6619. lpp., 65. un 66. punkts).

52 — *De minimis* paziņojuma 11. punkts.

53 — Kā piemēru Tiesa spriedumā lietā *T-Mobile* (iepriekš minēts 26. zemsvītras piezīmē, it īpaši 32.–39. punkts) apstiprināja, ka konkurentu apmaiņai ar svarīgu informāciju par cenām ir pret konkurenci vērsts mērķis. Par "būtiskiem ierobežojumiem" *de minimis* paziņojuma izpratnē šādi uzņēmumu nolīgumi augstākais būtu uzskatāmi tad, ja tiktu īpaši plaši interpretēts *de minimis* paziņojuma 11.1. punkta a) apakšpunktā iekļautais jēdziens "ierobežojumi", kuru mērķis "netieši" ir "cenu noteikšana, pārdodot produktus trešām pusēm".

54 — Spriedumi lietā *Völk* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 7. punkts) un lietā *Cadillon* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 9. punkts).

55 — Tiesas spriedumā lietā *Völk* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 7. punkts) izklāstītie izteikumi ir jāskata, ņemot vērā, ka tajā laikā tirgus daļas bija mazākas par 1 %.

55. Turklāt tā var izskaidrot, kādēļ pat lietās, kurās relatīvi nelielas tirgus daļas bija stipri zemākas par šajā lietā izskatāmajiem 10 % "*de minimis* sliekšņiem", pati Tiesa nešauboties atzina, ka konkurences ierobežojumi bija ievērojami, ciktāl dalībnieki uzņēmumi ar savu rīcību centās sasniegt pret konkurenci vērstu mērķi [56]. Dažos spriedumos Savienības tiesas pat nepieprasīja konkrētas norādes par to, ka konkurence tika ievērojami ierobežota, ja tika konstatēts, ka uzņēmumu nolīgumam ir pret konkurenci vērsts mērķis [57].

56. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir jāsecina, ka uz pierādījumu par to, ka konkurences ierobežojums, kas ir rīcības mērķis, ir ievērojams, nekādā gadījumā nedrīkst attiecināt stingrākas prasības nekā prasība par ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm ievērojamību, kas iekļauta EKL 81. panta 1. punktā (LESD 101. panta 1. punkts) [58].

57. Tādējādi, ja – kā šajā gadījumā – tiek atzīts, ka uzņēmumu nolīgums ar pret konkurenci vērstu mērķi spēj ievērojami ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā [59], ir jāsecina, ka šis nolīgums spēj arī ievērojami traucēt, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū.

VI – Secinājumi

58. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz Francijas *Cour de cassation* iesniegto jautājumu atbildēt šādi:

1) EKL 81. panta 1. punkts un Regulas (EK) Nr. 1/2003 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts konkurences iestāde var uzskatīt par konkurencei kaitīgu, kā arī uzsākt procesu un noteikt sankcijas par uzņēmumu vienošanos pat tad, ja nav sasniegti tirgus daļu sliekšņi, ko Eiropas Komisija ir noteikusi savā "*de minimis* paziņojumā", ar nosacījumu, ka valsts iestāde šo paziņojumu ir pienācīgi ņēmusi vērā un citādi pierāda, ka ir pieļauta konkurences ierobežošana, kas ir rīcības mērķis, vai konkurences ierobežošana, kas ir rīcības sekas;

2) Komisijas "*de minimis* paziņojums" ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā noteiktajiem tirgus daļu sliekšņiem nav nozīmes, ja ir jānosaka, vai uzņēmumu nolīgumi ar pret konkurenci vērstu mērķi ievērojami ierobežo konkurenci.

56 — 1978. gada 1. februāra spriedums lietā 19/77 *Miller International Schallplatten*/Komisija (turpmāk tekstā - "*Miller*", *Recueil*, 131. lpp., 7. punkts, ko skata kopā ar 9. un 10. punktu), 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (turpmāk tekstā - "*Musique Diffusion française*", *Recueil*, 1825. lpp., 82. punkts, ko skata kopā ar 3. un 4. punktu) un 1983. gada 25. oktobra spriedums lietā 107/82 *AEG-Telefunken*/Komisija (turpmāk tekstā - "*AEG*", *Recueil*, 3151. lpp., 43. punkts, ko skata kopā ar 58. punktu).

57 — No Tiesas judikatūras it īpaši ir jānorāda spriedumi lietā *LTM*/*MBU* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 306. lpp., rezolutīvās daļas 3) punkts), lietā *Deere*/Komisija (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 75. punkts), lietā *BIDS* (iepriekš minēts 41. zemsvītras piezīmē, 15. punkts) un lietā *FAPL* (iepriekš minēts 48. zemsvītras piezīmē, 135. un 136. punkts), kuros ievērojamības kritērijs ir minēts attiecībā uz konkurencei kaitīgām sekām, nevis saistībā ar uzņēmumu nolīgumiem ar pret konkurenci verstu mērķi. No Vispārējās tiesas judikatūras skat., piemēram, 2004. gada 8. jūlija spriedumus lietā T-44/00 *Mannesmannröhren-Werke*/Komisija (Krājums, II-2223. lpp., 129.–131. punkts), lietā T-50/00 *Dalmine*/Komisija (Krājums, II-2395. lpp., 225. punkts) un apvienotajās lietās T-67/00, T-68/00, T-71/00 un T-78/00 *JFE Engineering* u.c./Komisija (Krājums, II-2501. lpp., 383. un 384. punkts), kā arī 2008. gada 8. jūlija spriedumu lietā T-53/03 *BPB*/Komisija (Krājums, II-1333. lpp., 90. punkta pēdējais teikums).

58 — Saskaņā ar judikatūru tirdzniecība dalībvalstu starpā tiek ievērojami ierobežota, pat ja tirgus daļu slieksnis ir stipri zemāks par 10 % – parasti jau ap 5 % (skat., piemēram, spriedumu lietā *Miller*, iepriekš minēts 56. zemsvītras piezīmē, 9. punkts, spriedumu apvienotajās lietās *Musique Diffusion française*, iepriekš minēts 56. zemsvītras piezīmē, 86. punkts, ko skata kopā ar 82. punktu, un spriedumu lietā *AEG*, iepriekš minēts 56. zemsvītras piezīmē, 56.–58. punkts). Komisija savās pamatnostādnēs par tirdzniecības ietekmēšanas jēdzienu, kas paredzēts Līguma 81. un 82. pantā (OV 2004, C 101, 81. lpp.), arī ņem vērā 5 % tirgus daļu slieksni kā vienu no vairākiem kritērijiem, lai izmērītu tirdzniecības ietekmes ievērojamību (skat. it īpaši to 52. punktu).

59 — Vienošanās starp *Expedia* un *SNCF* spēja ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā ir pamatpieņēmums, uz ko pamatlietā ir balstīts prejudiciālais jautājums un *Cour de cassation* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu kopumā.